

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-405-7-14>

ЦИФРОВИЙ АСПЕКТ НАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ДО СТАНДАРТІВ ЄС

Овсянніков М. С.

аспірант кафедри державно-правових дисциплін

Міжнародний гуманітарний університет;

начальник відділу

Державне підприємство «Центр державного земельного кадастру»

м. Київ, Україна

На сучасному етапі розвитку суспільних відносин в Українській державі спостерігається постійне оновлення їх нормативного забезпечення. Пріоритетним напрямом удосконалення національного законодавства виступає гармонізація змістовної складової до стандартів Європейського Союзу (далі – ЄС). Неможливим є лише формальне внесення певних змін щодо вирішення окремих питань. Має бути забезпечено як їх комплексне втілення в правову дійсність, так і враховано орієнтири до подальшої інтенсифікації. Йдеться про стрімкий розвиток використання інформаційно-комунікаційних технологій у різних сферах, включаючи надання фінансових послуг. Означене потребує доктринального опрацювання використання цифрових коштів та надання фінансових послуг за допомогою інформаційно-телекомунікаційних послуг.

Підтвердженням тези про важливість гармонізації законодавства України слугує факт підписання у 2022 році заяви на членство в ЄС та отримання статусу кандидата-члена до вступу в ЄС. Цей вибір став логічним результатом прописаних на законодавчому рівні орієнтирів на стратегічний курс держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору [1].

Вектор цифровізації є актуальним через розширення кількості отримання громадянами доступу до фінансових послуг за допомогою використання цифрових технологій. Очевидність розширення технічних та інноваційних рішень у фінансовому секторі, які вже активно

використовуються в країнах ЄС спричиняють гостру необхідність адаптації українського законодавства до цих змін.

В цілому, визначення терміну «фінансова послуга» міститься у Законі України «Про фінансові послуги та фінансові компанії». Згідно з цим, фінансова послуга визначається як операція або декілька операцій, пов'язаних однією правовою метою, з фінансовими засобами, що здійснюються в інтересах інших осіб, ніж надавач такої фінансової послуги, а також послуги, прямо визначені спеціальними законами як фінансові послуги [2]. Слід констатувати, що вказівки на спосіб надання фінансової послуги відсутні. Це означає, що для цілей правового регулювання не буде мати значення спосіб надання послуги: в звичайному форматі чи через використання цифрових технологій.

Виділення послуг у сфері фінансів обумовлене особливостями структури фінансової системи України, до складу якої входять фінансові ресурси господарюючих суб'єктів, а також фінансові посередники (наприклад, банки, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди тощо). Цифровізація надання фінансових послуг аналогічно не позбавляє їх основоположних ознак, наприклад: надання виключно переліком суб'єктів, які згідно з законодавством мають право надавати фінансові послуги на території України; надання внаслідок укладення договору між господарюючим суб'єктом – постачальником фінансової послуги (наприклад, банком, страховою компанією і т.д.) та споживачем послуги; забезпечення мети у вигляді задоволення фінансових потреб споживача; можливість стягнення оплати за надання фінансової послуги.

Для забезпечення відповідності нормативного впорядкування фінансових послуг в Україні до стандартів ЄС, по-перше, слід врахувати положення ст. 125 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Ця стаття передбачає, що фінансова послуга – це будь-яка послуга фінансового характеру, яка пропонується постачальником фінансових послуг [3]. Отже, на відміну від національного законодавства, в Європейському Союзі визначення фінансових послуг має широке тлумачення та охоплює будь-які послуги, що відповідають критеріям суб'єкт надання послуги та її характеру. Використання цього підходу у правовому регулюванні фінансових послуг не вимагає постійної додаткової регламентації нових видів таких послуг.

Таким чином, в законодавстві України відсутня можливість надання таких фінансових послуг, як: надання та передача фінансової інформації, обробка фінансових даних та пов'язане з цим програмне забезпечення; консультаційні, посередницькі та інші допоміжні фінансові послуги у всіх сферах діяльності, включаючи дослідження та консультації з питань інвестицій та портфеля цінних паперів, консультації з питань придбання та корпоративної реструктуризації та стратегії. У законодавстві

Європейського Союзу всі ці послуги віднесені до категорії «інші фінансові послуги». Як наслідок, існує значна різниця між ринками фінансових послуг України та ЄС, що негативно впливає на функціонування фінансової системи України в цілому та подальше оцифрування надання цих послуг.

Наступним кроком має стати використання цифрового інструментарію ЄС для надання фінансових послуг. Йдеться про врегулювання питань на основі Фінансово-Технологічного Плану дій Європейської Комісії [4]. Необхідним є врахування практики європейських фінансових органів, наприклад, Європейських Наглядних Органів: Європейського банківського органу (ЕВА), Європейського управління з цінних паперів і ринків, Європейського управління страхування та професійних пенсій.

Отже, процес цифрової трансформації фінансового права вплинув на надання фінансових послуг в ЄС. Для універсалізації національного фінансового права важливо використовувати єдину юридичну техніку, визнавати і застосовувати загальні нормативні поняття і терміни, які використовуються міжнародною спільнотою. Таким чином, гармонізації національного законодавств до стандартів ЄС в сфері надання фінансових послуг за допомогою цифрових технологій має слідувати з одного боку загальноприйнятими документами ЄС, а з іншого базуватись на реформованій фінансовій системі України, яка має можливість використовувати інструменти ЄС та в подальшому одночасно впроваджувати необхідні зміни.

Література:

1. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 р. № 453. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> (дата звернення: 04.04.2024).

2. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України від 7.02.2019 р. № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#Text> (дата звернення: 04.04.2024).

3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 83.

4. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Region on a FinTech Action plan: For a more competitive and innovative European financial sector. Brussels, 08.03.2018. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018DC0109> (дата звернення: 04.04.2024).